پژوهنده (مجله پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی)
سال شانزدهم، شماره ۷، پی در پی ۸۵، صفحات ۳۳۹ تا ۳۴۶
ویژه‌نامه زمستان ۱۳۹۰

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۶/۲۸
تاریخ پذیرش مقاله: ۹۰/۱۲/۳

بررسی همبستگی بین سازه های State-Trait Anger Expression Inventory-2 (STAXI-2) و Depression Anxiety and Stress Scales (DASS) و پیش بینی سازه های روانشناختی DASS بر اساس مقیاس STAXI-2

دکتر پروین دیباج نیا[1]، مریم مقدسین[2*]

۱- عضو هیئت علمی دانشکده توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی
۲- دانشجوی دوره دکتری، سنجش و اندازه‌گیری، دانشگاه علامه طباطبایی

چکیده

سابقه و هدف: پژوهشهای متعدد نشان می دهد که بین تجربه و ابراز خشم با افسردگی، اضطراب و استرس همبستگی وجود دارد. هدف پژوهش حاضر تعیین همبستگی بین تجربه و شیوه ابراز خشم با افسردگی، اضطراب و استرس است.

مواد و روشها: در این مطالعه توصیفی – همبستگی ۱۰۷ نفر از دانشجویان دختر و پسردانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی گروه نمونه پژوهش حاضر را تشکیل می دهند، که با روش نمونه گیری خوشه ای تصادفی انتخاب شده بودند. تمامی آزمودنی ها با دو پرسشنامه STAXI-2 و DASS مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام به گام تحلیل گردید.

یافته‌ها: نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد، که حالت خشم، بیان درونی خشم و صفت خشم به ترتیب بهترین پیش بینی کننده افسردگی می باشد. مقیاس حالت خشم و بیان درونی خشم نیز به ترتیب بهترین پیش بینی کننده اضطراب و مقیاس صفت خشم، بیان درونی خشم و حالت خشم نیز به ترتیب بهترین پیش بینی کننده استرس می باشد.

نتیجه‌گیری: این نتایج می تواند برای مراکز مشاوره دانشگاهها قابل ملاحظه باشد و به منظور درک جنبه های بین فردی و درون فردی افسردگی، اضطراب و استرس به آنان کمک نماید.

واژگان کلیدی: حالت خشم، صفت خشم، بیان خشم، اضطراب، افسردگی، استرس.

لطفاً به این مقاله به صورت زیر استناد نمایید:

Dibajnia P, Moghaddasin M. Evaluation of the Correlation between Constructs State-Trait Anger Expression Inventory-2 (STAXI-2) and Depression Anxiety and Stress Scales (DASS), Predicting Psychological Constructs DASS Based on STAXI-2. Pejouhandeh 2012;16(7):339-46.

مقدمه

دانشجویان در دسترسی به اهداف آموزشی خود با چالش‌های بی‌شماری مواجه می‌شوند. وقتی چنین تجاربی، منفی تلقی می‌گردد آثار مخربی بر انگیزش، عملکرد تحصیلی و بهزیستی آنان بر جای می‌گذارد (۴-۱). به عبارت دیگر در حالی که حضور در دانشگاه برای عده کثیری از دانشجویان، تجارب مثبتی به همراه دارد، برای برخی دیگر مطالب تحصیلی (۵) و شرایط خاص زندگی دانشجویی با تجربه استرس همراه است که بی‌تردید تأثیراتی منفی بر بهزیستی ذهنی، روان‌شناختی و جسمانی دانشجویان به همراه دارد (۶).

لوی باند و لوی باند (Lovibond & Lovibond) (۷) برای اندازه‌گیری سه مفهوم افسردگی، اضطراب و استرس که به عنوان عاطفه منفی یا عامل عمومی تنیدگی روان شناختی، شناخته می‌شوند ابزاری تحت عنوان مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس (DASS) تهیه نمودند. این پژوهشگران معتقدند که مقیاس سه گانه DASS در مقایسه با سایر مقیاس‌های موجود امکان بیش‌تری را برای افتراق این سه سازه فراهم می‌سازد. در این مقیاس عامل افسردگی، شامل نشانگان رفتاری تؤام با حالت‌های ملال‌آور (ناراحتی و یا

*نویسنده مسؤول مکاتبات: تهران، دانشگاه علامه طباطبایی، تلفن: ۰۹۱۳۱۹۴۲۲۹۶؛ پست الکترونیک: mmoghadasin@yahoo.com

[Downloaded from pajoohande.sbmu.ac.ir on 2026-11-06]

احساس بی‌ارزشی)، عامل اضطراب شامل نشانگانی از قبیل انگیختگی‌های فیزیولوژیکی ، هراس و ترس و نهایتاً استرس در برگیرنده نشانگانی همانند احساس فشار روانی (تنیدگی) و احساس مضیقه می‌باشد (۷)

خشم (Anger) به عنوان نشانگانی از احساسات، شناخت ها و واکنش های فیزیولوژیک نسبتا مشخصی که با میل به آسیب زدن به هدفی همراه است، تعریف شده است (۸) و احساساتی که از نظر شدت از تحریک پذیری و رنجش خفیف، تا غضبناکی شدید تغییر می کند، را در بر می گیرد. که با فعال سازی فرآیندهای عصبی-غددی(Neuroendocrine) و برانگیختگی سیستم عصبی خود مختار همراه است (۹). خشم ویژگی مشترک بسیاری از اختلالاتی است که روان شناسان و دیگر متخصصان سلامت روان در موقعیت های مختلف با آن مواجهه می شوند. از این رو فهم خشم بیماران مبتلا به اختلالات روان‌شناختی هم برای پژوهشگران و هم برای درمانگران این بیماران دارای اهمیت است. شواهد مقدماتی گردآوری شده از نقش خشم و خصومت (Hostility) در علت شناسی و استمرار اختلالات اضطرابی حکایت می کند (۱۰ و ۱۱). نتایج مطالعاتی که، همبستگی خشم با اختلالات اضطرابی را مورد وارسی قرار داده است نشان می دهد که بیماران اضطرابی در واکنش به محرک هایی که آنها را خطرناک ارزیابی می کنند، واکنش جنگ یا گریز(Fight or flight) نشان می‌دهند (۱۲). علاوه بر این خشم و پرخاشگری در زمره هیجان‌های به شدت آسیب زا در افسردگی (۱۳) نیز به شمار می‌رود. در واقع خشم مزمن و مستمر بر چگونگی سیر (Course) و نیز بر برآیند(Outcome) درمان اختلالات خلقی(Mood disorders) و اضطرابی (Anxiety disorders) تاثیر منفی برجا می‌گذارد (۱۶-۱۴) و به استمرار و یا وخامت علائم افسردگی و اضطرابی می‌انجامد؛ باعث عود بیماری (Relapse) و از دست رفتن دست آوردهای درمان می‌گردد، بر رنج و ناراحتی بیمار می افزاید و کاهش عملکردهای اجتماعی و شغلی فردرا به دنبال دارد (۱۷).

تحقیقات نشان دادند که دانشجویان سال‌های اخیر دانشگاهها استرس بیشتری نسبت به نسل های قبلی گزارش می‌کنند (۱۸ و ۱۹). بنابراین ارزیابی های اولیه پذیرفته شدگان در مراکز مشاوره، ارزیابی رویدادهای استرس زای اخیر مراجعان را باید مد نظر قرار داد (۲۰). این اطلاعات به مشاوران کمک می کند تا به ماهیت و شدت فشاری که مراجعان تجربه می کنند بهتر پی ببرند (۲۰). تحقیقات بیاگو(Biaggio) و همکارانش و موروو (Moore) و همکارانش، یک همبستگی بین افزایش خشم به طرف درون و افزایش افسردگی نشان دادند (۲۱ و ۲۲). همچنین ریلی(Riley)، تریبر(Treiber) و وود (Woods) در سال ۱۹۸۹یافتند که افراد افسرده سطوح بالاتری از سرکوب خشم را نسبت به افراد دیگری که از اختلال اضطرابی یا افراد عادی، گزارش می کنند. آنها نتیجه گرفتند که افراد افسرده و دارای استرس سطوح بالاتری از خشم را تجربه می کنند و اینکه آنها یک تمایل به سرکوب یا برگرداندن خشم به طرف درون نسبت به بیان آن به طرف بیرون دارند(۲۳). ویتالیانو(Vitaliano)، مایرو(Maiuro)، راسو(Russo)، میشل(Mitchell)، کایر(Carr) و وان کریترز(VanCrirrers) در سال ۱۹۸۸، گزارش کردند که دانشجویانی که خشم جهت یافته به طرف درون دارند، ممکن است استرس بالا و طولانی را تجربه کنند که ممکن است آنها را در خطر بالایی برای آسیبهای روانی و فیزیکی قرار دهد (۲۴).

اگرچه تحقیقات قبلی به طور مستقلی شیوه های بیان خشم را در افزایش افسردگی، اضطراب و استرس بررسی کردند، با وجود این تحقیقات گذشته میزان تجربه خشم و همچنین همبستگی توام تجربه خشم و شیوه ابراز خشم را به عنوان پیش بینی کنندگی این سه سازه روانشناختی به طور همزمان بررسی نکردند. با توجه به اهمیت ارزیابی خشم و شیوه های بیان و کنترل آن و نیز ارزیابی افسردگی، اضطراب و استرس هم از بُعد نظری و هم از منظر عملی در جمعیت دانشجویی که جمعیتی عظیم، پویا و آینده ساز در کشورمان محسوب می شوند، پژوهش حاضر با هدف بررسی همبستگی شیوه های تجربه خشم و بیان خشم با افسردگی، اضطراب و استرس ، درصدد پاسخگویی به این پرسش‌ها می باشد: آیا بین شیوه های تجربه خشم و بیان خشم و سازه‌های روان‌شناختی مقیاسDASS (استرس، افسردگی و اضطراب) همبستگی معنادار وجود دارد؟ کدامیک از مولفه های خشم قدرت بیشتری در پیش بینی افسردگی، اضطراب و استرس دارند؟

مواد و روشها

پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی- همبستگی است که قصد دارد قدرت پیش‌بینی‌کنندگی میزان تجربه و بیان خشم را بر سازه های روانشناختی افسردگی، اضطراب و استرس مورد بررسی قرار دهد. جامعه آماری پژوهش حاضر را دانشجویان دانشگاه‌های استان تهران تشکیل دادند که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی انتخاب شده و به طور تصادفی پرسشنامه ها STAXI-2 و DASS در بین دانشجویان منتشر و پس از تکمیل جمع آوری شد. تعداد ۱۰۷ نفر دانشجوی دختر و پسر آزمودنی‌های تحقیق حاضر را تشکیل می‌دهند.

[Downloaded from pajoohande.sbmu.ac.ir on 2026-11-06]

ابزارهای مورد استفاده در پژوهش حاضر شامل:

الف). مقیاس های افسردگی، اضطراب واسترس (DASS): این مقیاس از ۴۲ عبارت مرتبط با علائم عواطف منفی (افسردگی، اضطراب و استرس) تشکیل شده است. خرده مقیاس افسردگی شامل عباراتی است که خلق ناشاد، فقدان اعتماد به نفس، ناامیدی، بی ارزش بودن زندگی، فقدان علاقه برای درگیری در امور، عدم لذت بردن از زندگی و فقدان انرژی و توانمندی را می سنجد. خرده مقیاس اضطراب دارای عباراتی است که می کوشد تا بیش انگیختگی فیزیولوژیک، ترس ها و اضطراب های موقعیتی را مورد ارزیابی قرار می دهد و خرده مقیاس استرس عباراتی چون دشواری در دستیابی به آرامش، تنش عصبی، تحریک پذیری و بی قراری را در بر می گیرد. لازم به ذکر است علائمی که در DASS مقیاس استرس را شکل می دهند، شباهت بسیاری به علائم همراه با اختلال اضطراب منتشر دارد(۲۵) آزمودنی باید پس از خواندن هر عبارت، شدت (فراوانی) علامت مطرح شده در آن عبارت را که در طول هفته گذشته تجربه کرده است با استفاده از یک مقیاس ۴ درجه ای (بین صفر تا ۳) درجه بندی کند. در این مقیاس، عدد صفر به معنای آن است که آزمودنی علامت مطرح شده در عبارت مورد نظر را در طول هفته گذشته، اصلاً تجربه نکرده است؛ عدد ۱ به معنای آن است که علامت مذکور در طول هفته گذشته تا حدی تجربه شده است؛ عدد ۲ به معنای آن است که آزمودنی علامت مورد نظر را در طول هفته گذشته تا حد زیادی تجربه کرده است و عدد ۳ به معنای است که آزمودنی علامت مورد نظر را را در طول هفته گذشته خیلی زیاد تجربه کرده است. هر یک از سه مقیاس اقسردگی، اضطراب و استرس دارای ۱۴ پرسش است و نمره آزمودنی در هر یک از سه خرده مقیاس با جمع عبارات متعلق به کلیه عبارات آن خرده مقیاس حاصل می آید. ساختار سه عاملی مقیاس های DASS در مطالعه لوی باند و لوی باند (۲۶) و در جامعه ایرانی توسط اصغری مقدم (۲۷) مورد حمایت قرار گرفته است. لوی باند و لوی باند ضرایب همسانی درونی (آلفای کرونباخ) سه خرده مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس را به ترتیب ۹۱/.، ۸۱/. و ۸۹/. گزارش کردند. در ضمن، میانگین (انحراف معیار) سه خرده مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس را به ترتیب برابر با (۶/۵۴) ۷/۱۹، (۴/۸۳) ۵/۲۳ و (۶/۹۴) ۱۰/۵۴ گزارش شده است(۲۸) . در مطالعه براون و همکاران او (۲۹) با یک نمونه بالینی، ضرایب همسانی درونی سه خرده مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس را به ترتیب برابر با ۹۶/.، ۸۹/. و ۹۳/. گزارش شده است. ضرایب بازآزمایی سه خرده مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس را به ترتیب برابر با ۷۱/.، ۷۹/. و ۸۲/. گزارش شده است. در این مطالعه، ساختار سه عاملی DASS با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی، تایید شد. همچنین نتایج بازآزمایی در نمونه ایرانی در سه خرده مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس به ترتیب برابر با ۸۴/.، ۸۹/. و ۹۰/. گزارش شده است. نتایج همسانی درونی در سه خرده مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس به ترتیب برابر با ۷۸/.، ۸۷/. و ۹۱/. گزارش شده است(۲۸). مطالعات مختلف در جامعه ایرانی و جوامع غربی نشان داده شده است که DASS دارای ویژگی های روانسنجی مطلوبی است(۲۹-۲۶).

ب: نسخه فارسی پرسشنامه حالت-صفت بیان خشم (STAXI-2): در این پژوهش از نسخه فارسی STAXI-2 (۳۰) استفاده شد. این آزمون از سه بخش و ۵۷ عبارت، تشکیل شده است. بخش نخست، حالت خشم، بخش دوم صفت خشم و بخش سوم شیوه های بیان و کنترل خشم را می سنجد. هریک از عبارت این پرسشنامه با استفاده از یک مقیاس لیکرت ۴ بخشی، درجه بندی می گردد؛ در حالی که عبارات بخش اول آزمون با استفاده از یکی از ۴ حالت: اصلا، کمی، نسبتاً و بسیار زیاد درجه بندی می گردند، عبارات بخش دوم و سوم آزمون با استفاده از یکی از ۴ حالت: تقریباً هرگز، گاهی، غالبا و تقریباً همیشه درجه بندی می گردند. تکمیل پرسشنامه به حدود ۱۲ تا ۱۵ دقیقه وقت نیازمند است. اعتبار سازه، اعتبار همزمان و نیز پایایی نسخه فارسی STAXI-2 در یک جمعیت دانشجویی (n = ۵۷۰) تایید شده است (۳۰). مقیاس های این پرسشنامه (به همراه یک عبارت از هر مقیاس و خرده مقیاس) به اختصار در اینجا معرفی می گردد. ۱- **مقیاس حالت خشم**. این مقیاس دارای ۱۵ عبارت است و شدت خشم و میزان تمایل فرد را به بیان کلامی یا جسمی خشم، می سنجد (برای نمونه، همین الان احساس می کنم که عصبانی هستم). این مقیاس از سه خرده مقیاس که هریک دارای ۵ عبارت است، تشکیل شده است: احساس خشم (برای نمونه، همین الان احساس می کنم که کلافه هستم)، تمایل به بیان کلامی خشم (برای نمونه، همین الان احساس می کنم که دوست دارم سر کسی فریاد بزنم) و تمایل به بیان جسمی خشم (برای نمونه، همین الان احساس می کنم که دوست دارم چیزی را بشکنم). آلفای کرونباخ و ضریب بازآزمایی این مقیاس در جمعیت دانشجویی به ترتیب، ۹۱/. و ۶۴/. می باشد. ۲- **مقیاس صفت خشم**. این مقیاس دارای ۱۰ عبارت است و تفاوت های فردی در گرایش (تمایل) به تجربه خشم را در طی زمان می سنجد (برای نمونه، معمولا احساس می کنم

[Downloaded from pajoohande.sbmu.ac.ir on 2026-11-06]

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی نمرات دانشجویان در مقیاس‌ها STAXI-2 و مقیاس‌های سه‌گانه DASS

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کجی (skewness)	آلفای کرونباخ
حالت خشم	۱۹ / ۶۲	۶ / ۷۱	۱/۸۴	/۹۱
صفت خشم	۱۹ / ۴۳	۴ / ۵۷	۱/۵۶	/۸۱
بیان بیرونی خشم	۱۶ / ۰۰	۳ / ۷۳	/۳۴	/۷۰
بیان درونی خشم	۱۸ / ۸۱	۳ / ۸۰	/۰۷	/۵۹
کنترل خشم	۴۱ / ۹۷	۱۰ / ۰۲	-/۰۱۸	/۹۴
افسردگی	۱۱ / ۸۳	۹ / ۸۹	۱/۰۴	/۹۰
اضطراب	۸ / ۲۷	۶ / ۸۶	۱/۳۹	/۷۹
استرس	۱۳ / ۳۰	۹ / ۳۳	/۷۰	/۸۶

جدول ۲: همبستگی میان متغیرها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون

متغیر	افسردگی	اضطراب	استرس
حالت خشم	/۴۱**	/۴۴**	/۴۶**
صفت خشم	/۳۸**	/۳۴**	/۴۹**
بیان بیرونی خشم	/۲۵**	/۱۸*	/۲۹**
بیان درونی خشم	/۳۶**	/۳۴**	/۴۰**
کنترل خشم	**-/۱۶**	**-/۱۱**	**-/۲۱***

که سریع بدخلق می شوم). این مقیاس از ۲ خرده مقیاس که هریک دارای ۴ عبارت است، تشکیل شده است: خوی خشمناک (برای نمونه، معمولا احساس می کنم که تندخو هستم) و واکنش خشمناک (برای نمونه، معمولا احساس می کنم که وقتی جلوی دیگران از من انتقاد می شود، عصبانی می شوم). ۲ عبارت از عبارات مقیاس صفت خشم به هنگام محاسبه خرده مقیاس های آن، نمره گذاری نمی گردد. آلفای کرونباخ و ضریب بازآزمایی این مقیاس در جمعیت دانشجویی به ترتیب، ۸۲/. و ۷۴/. می باشد.**۳- مقیاس بیان خشم به طرف بیرون**. این مقیاس دارای ۸ عبارت است و فراوانی احساس خشمی را که به شکل کلامی یا رفتار پرخاشگرایانه جسمی به طرف سایر افراد یا اشیاء در محیط جهت می یابد، می سنجد (برای نمونه، معمولا وقتی عصبانی یا خشمگین هستم، عصبانیتم را بروز می دهم). آلفای کرونباخ و ضریب بازآزمایی این مقیاس در جمعیت دانشجویی به ترتیب، ۷۰/. و ۷۷/. می باشد.**۴- مقیاس بیان خشم به طرف درون**. این مقیاس با ۸ عبارت فراوانی احساس خشمی را که به تجربه در می آید اما بیان نمی گردد (سرکوب می گردد)، می سنجد (برای نمونه، معمولا وقتی عصبانی یا خشمگین هستم، مسائل را در دلم نگه می دارم). آلفای کرونباخ و ضریب بازآزمایی این مقیاس در جمعیت دانشجویی به ترتیب، ۵۶/. و ۶۵/. می باشد.**۵- مقیاس کنترل خشم:** این مقیاس دارای ۱۶ عبارت است و فراوانی مواردی را که شخص بیان خشم خود را به طرف بیرون و درون (با آرام شدن یا سرد شدن خود) کنترل می کند، می سنجد (برای نمونه، معمولاً وقتی عصبانی یا خشمگین هستم، با دیگران مدارا می‌کنم و معمولا وقتی عصبانی یا خشمگین هستم، سعی می‌کنم آرام شوم). آلفای کرونباخ و ضریب بازآزمایی این مقیاس در جمعیت دانشجویی به ترتیب، ۸۸/. و ۸۲/. می‌باشد. این مقیاس در بررسی ساختار عاملی این پرسشنامه توسط مقدسین (۳۱) از ترکیب دو مقیاس کنترل خشم به طرف بیرون و کنترل خشم به طرف درون ایجاد شده است.

یافته‌ها

تعداد افراد نمونه ۱۰۷ نفر می‌باشند که میانگین سنی و انحراف معیار آن به ترتیب برابر است با (۲۸ /۲۰؛ ۱/۳۹) دامنه سنی از ۱۸ تا ۲۵ سال می‌باشد. ۲۹٪ (۳۱) از افراد نمونه را دانشجویان مذکر و ۷۱٪ (۷۶) را دانشجویان دختر تشکیل می‌دهند. ۴٪ (۴) از افراد نمونه را دانشجویان متاهل و ۹۶٪ (۱۰۳) را دانشجویان مجرد تشکیل می‌دهند. همه افراد نمونه را دانشجویان مقطع لیسانس تشکیل می‌دهند. میانگین و انحراف استاندارد شاخص‌های توصیفی نمرات دانشجویان در مقیاس‌ها staxi-2 و مقیاس‌های سه‌گانه Dass در جدول ۱ نشان داده شده است. بین همه مولفه‌های خشم به غیر از مقیاس کنترل خشم با افسردگی، اضطراب و استرس

[Downloaded from pajoohande.sbmu.ac.ir on 2026-11-06]

جدول ۳: خلاصه نتایج رگرسیون گام به گام برای صفت – حالت خشم (تجربه خشم) و بیان خشم در پیش بینی افسردگی، اضطراب و استرس

متغیر وابسته	مدل نهایی	R	R^2	F	Beta	t	سطح معناداری t
افسردگی	حالت خشم				/۲۴.	۲/۳۹	/۰۲.
	بیان درونی خشم	/۵۱.	/۲۶.	۱۱/۹۸	/۲۶.	۲/۷۴	/۰۰۷.
	صفت خشم			/۰۰۰۱.	/۲۰.	۱/۹۹	/۰۴.
اضطراب	حالت خشم				/۳۷.	۴/۱۶	/۰۰۰۱.
	بیان درونی خشم	/۴۹.	/۲۴.	۱۶/۳۵	/۲۳.	۲/۵۷	/۰۱.
				/۰۰۰۱.			
استرس	صفت خشم				/۳۱.	۳/۳۸	/۰۰۱.
	بیان درونی خشم	/۶۰.	/۳۶.	۱۹/۲۵	/۲۵.	۳/۰۵	/۰۰۳.
	حالت خشم			/۰۰۰۱.	/۲۳.	۲/۵۲	/۰۱۳.

همبستگی معنادار و مستقیمی وجود دارد (p<۰/۰۵، جدول۲).

حالت خشم، بیان درونی خشم و صفت خشم (مدل نهایی) به ترتیب بهترین پیش‌بینی‌کننده افسردگی می‌باشند (R=۰/۵۱ ، R^2 =۰/۲۶، F= ۱۱/۹۸، P= ۰/۰۰۰۱)، یعنی هر چه میزان تجربه خشم سرکوب شده افزایش می‌یابد افسردگی نیز افزایش می‌یابد. مدل نهایی برای پیش‌بینی متغیر اضطراب، حالت خشم و بیان درونی خشم می‌باشند (R=۰/۴۹، ۰/۲۴ =R^2 ، F= ۱۶/۳۵، P= ۰/۰۰۰۱)، به عبارتی با افزایش احساس خشم سرکوب‌شده فرد دچار اضطراب می‌شود. در پایان صفت خشم، بیان درونی و حالت خشم، مدل نهایی پیش‌بینی کننده استرس می‌باشند (R=۰/۶۰، R^2=۰/۳۶، F= ۱۹/۲۵ ،P= ۰/۰۰۰۱)، یعنی با افزایش میزان تجربه خشم سرکوب شده فرد استرس بیشتری احساس می‌کند (جدول۳).

بحث

هدف این پژوهش این بود که همبستگی میان متغیرهای تجربه خشم، شیوه ابراز خشم و سازه های روان‌شناختی مقیاس DASS را بررسی کند. نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می کند که با افزایش تجربه خشمی که سرکوب گردد، اضطراب، استرس و افسردگی که از جمله رایج‌ترین مسائل و مشکلات روانی و عاطفی به شمار می‌روند، افزایش می‌یابد. به عبارتی نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که، هر چه حالت و صفت خشم که مولفه هایی از تجربه خشم فرد می‌باشند و فرد این خشم تجربه شده را سرکوب کند (درونی کردن خشم) افزایش یابد، افسردگی، اضطراب و استرس او نیز افزایش می‌یابد. در عوض مؤلفه کنترل خشم هیچ همبستگی معناداری با ۳ سازه روان‌شناختی مقیاس DASS ندارد. این نتایج تلویحات متعددی برای تحقیقات آینده و مداخلات درمانی دارد. با توجه به راه‌اندازهای اجتماعی خشم (برای نمونه، مورد ستم واقع شدن) و نیز احساس فرد خشمگین مبنی بر محق بودن او در ابراز خشم، نشان می‌دهد که خشم می‌تواند دارای عوامل و مولفه های مطلوبی باشد. خشم می‌تواند منابع و امکانات روان شناختی را برای مواجهه با خطر آماده کند، رفتار را برای اَعمال اصلاحی نیرومند سازد و مقاومت در برابر خطر را تسهیل نماید (۳۲). در همین رابطه، برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که بسیاری از مردم به دنبال نشان دادن خشم خود، احساس بهتری را تجربه می‌کنند (۳۳). همچنین بیان ابزاری خشم می‌تواند به افراد کمک کند تا بتوانند اعمال هدفمند همراه با جرأت‌ورزی را از خود نشان دهند (۳۴). مفاهیم روانکاوی گذشته، خشم جهت‌یافته به درون را این‌گونه تعریف می‌کنند؛ احساسات گناه و خشمی که تجربه خواهد شد، امّا بیان نمی‌شود. فروید یکی از طرفداران نظریه ابراز خشم مدعی شد که افسردگی و احساس استرس با خشم درونی شده همراه است. تئوری‌های حاضر نیز، بیان می‌کنند که هنوز یک رابطه علی مهم بین خشم تحریک شده نسبت به خود و افسردگی وجود دارد (۳۵ و ۳۶). افرادی که خشم خود را به سمت درون جهت می‌دهند، تمایل دارند تا افکار و خاطرات مربوط به موقعیت‌های برانگیزاننده خشم را

[Downloaded from pajoohande.sbmu.ac.ir on 2026-11-06]

انکار کنند و احساسات خشم خودشان را نیز نفی کنند(۳۷). یافته های پژوهش حاضر نیز از این فرضیات بوسیله همبستگی معنادار بین تجربه خشم (حات خشم و صفت خشم) و بیان خشم به طرف درون با افسردگی، اضطراب و استرس حمایت می کنند. در مقابل، افرادی که خشمشان را به طرف بیرون نشان می دهند، در موقعیت های برانگیزاننده خشم، خشم خود را به سوی افراد یا اشیا، به جای خود نشان می دهند و همچنین افرادی که خشمشان را کنترل می کنند و تمایل دارند تا موقعیت برانگیزاننده خشم را دوباره ارزیابی کنند، که این امر باعث می شود شدت احساسات خشم کاهش یابد (۳۲). با اینکه که در مطالعه حاضر این دو شیوه ابراز خشم پیش بینی کننده های مناسبی برای ۳ سازه روان‌شناختی مقیاس DASS نمی باشند، امّا لازم است اثرات آنها مورد توجه قرار گیرد. بیان بیرونی خشم اثرات مخربی بر سلامت جسمی و هیجانی فرد و همچنین جامعه دارد. بنابراین ارتباط بسیار نیرومند نمادین، شناختی و تجربی خشم با پرخاشگری، جوامع بشری را به چاره اندیشی برای کنترل خشم فرا می خواند. در واقع خشم یک هیجان پیچیده و حیرت انگیز است، زیرا اغلب منبع نشاط و در عین حال عامل ناخشنودی می باشد. به عنوان یک تجربه ذهنی، به طور عجیبی از کیفیت های خدمت به فرد در زمینه انتقام جویی، می تواند مسرت بخش باشد پس در عین کارکردهای مثبت می تواند پیامدهای منفی به بار آورد (۲۳).

در پایان لازم است این نکته بیان شود که شرایط متعددی توانایی تعمیم پذیری نتایج را محدود می کند، ۱- این مطالعه در دانشجویان دانشگاه انجام گرفت که اغلب آنها از سطحی عادی از افسردگی، اضطراب و استرس برخوردار بودند، از اینرو تعمیم پذیری نتایج به جوامع دیگر را با مشکل روبرو می‌کند، ولی از آنجا که این ۳ سازه در دانشجویان در حال رشد می-باشد (۳۸)، تعمیم‌پذیری این نتایج به جمعیت های دیگر دانشجویی حائز اهمیت است.۲ – به دلیل ماهیت همبستگی ای بودن این پژوهش تاثیرات علّی و معلولی در نظر گرفته نشد. ۳- در این مطالعه تفاوتهای جنسیتی در تجربه و شیوه ابراز خشم و همبستگی اش با ۳ سازه روانشناختی DASS در نظر گرفته نشد. ۴- یافته ها از طریق ابزار خود گزارشی جمع آوری گردید و ممکن است تفسیر آنها با سوگیری همراه باشد، با در نظر گرفتن این محدودیت‌ها، در تحقیقات آینده استفاده از طرح های طولی، مشاهدات رفتاری و در نظر گرفتن عامل جنسیت، ایجاب می شود.

نتیجه گیری

یافته های این پژوهش تلویحات بسیاری را برای پزشکان و مشاوران در بر دارد. آنان لازم است تا با مراجعان در مورد اینکه چگونه با خشم خود برخورد می کنند، مصاحبه کنند، اینکه آیا فرد احساسات خشم تجربه شده خود را نگه می دارد؟ آیا احساسات خشم تجربه شده خود را نشان می دهد یا سعی می کند خود را آرام نگه دارد؟ وقتی این اطلاعات برای پزشک یا مشاور بدست آمد، می تواند تکنیک های ویژه ای برای کمک بیشتر به مراجع به کار برد. بعضی تکنیک ها عبارتند از ۱- به مراجع آموخته شود که خشم یک هیجان قابل قبول انسانی است. ۲- آموزش ابراز وجود به مراجع ۳- تشویق مراجع به یافتن موقعیت هایی مناسب برای برون ریزی و تخلیه هیجانی ۴- ارائه تمریناتی به مراجع برای ابراز خشم از جمله، تکنیک گشتالتی صندلی خالی وآرام سازی عضلانی.

REFERENCES

1- Struthers CW, Perry RP, Menec VH. An examination of the relationship among academic stress, coping, motivation and performance in college. Res Higher Edu 2000;41(5):581-92.

2- Torsheim T, Wold B. School-related stress, support, and subjective health complaints among early adolescents: A multilevel approach. J Adolescence 2001;24(6):701-13.

3- MacGeorge EL, Samter W, Gillihan SJ. Academicstress, supportive communication, and health. Commun Edu 2005;54(4):365-72

4- Hashim IH, Zhiliang Y. Cultural and gender differences in perceiving stressors: A cross-cultural investigation of african and western students in chinese colleges. Stress Health 2003;19(4):217-25.

5- Murphy MC, Archer JA. Stressors on the college campus: A comparison of 1985 and 1993. J College Stud Dev 1996;(37):20-27.

6- Tennant C. Life events, stress and depression. Austral NZealand J Psychiat 2002;36(2):173-82.

7- Lovibond, P, Lovibond, S. The Structure of Negative EmotionalStates: Comparison of the Depression Anxiety Inventories. Behavior Researchand Therapy 1995;33, 335-342.

8- Berkowitz, L, Harmon-Jones E. Toward an understanding of the determinants of anger. Emotio N 2004;4:107–130.

[Downloaded from pajoohande.sbmu.ac.ir on 2026-11-06]

9- Smith TW. Concepts and methods in the study of anger, hostility, and health. In: A. Siegman & T Smith (Eds.), Anger, hostility, and the heart, Hillsdale NJ: Lawrence Earlbaum Associates. (1994).

10- Fava GA, Grandi S, Rafanelli C, Saviotti FM, Ballin M, Pesarin F. Hostility and irritable mood in panic disorder with agoraphobia. J Affect Disord 1993;29:213–217.

11- Gould RA, Ball S, Kaspi SP, Otto MW, Pollack MH, Shekhar A, Fava M. Prevalence and correlates of anger attacks: A two site study. J Affect Disord1996;39:31–38.

12- Barlow DH. Anxiety and its disorders: The nature and treatment of anxiety and panic, 2nd ed. New York: Guilford Press 2002;704p.

13-Fava, M. Depression with anger attacks. J Clin Psychiatry 1998;59 (18):18–22.

14-Erwin BA, Heimberg RG, Schneier FR, Liebowitz MR. Anger experience and expression in social anxiety disorder: Pretreatment profile and predictors of attrition and response to cognitive behavioral treatment. Behav Ther 2003;34:331–350.

15-Fava M, Anderson K, Rosenbaum JF. "Anger attacks": Possible variants of panic and major depressive disorders. AM J Psych 1990;147:867–870.

16-McElroy SL. Recognition and treatment of DSM–IV intermittent explosive disorder. J Clin Psych 1999;60:12–16.

17-Berenbaum H, Raghavan C, Le H, Vernon L, Gomez J. A taxonomy of emotional disturbances. Clinl Psychol: Sci Practice 2003;10:206–226.

18- Koplik EK, Devito AJ. Problems of freshmen. Comparisionof classes of 1976 and 1986. J coll stu personnel 1986:27:124-131.

19- Mayes AN, McConatha J. Surveying student' need: A means of evaluating student services. J coll stu personnel 1982;23:473-476.

20- Wise EH, Barnes D. The relationship among life events, dysfunctional attitudes, and depression. Cogn Ther res, 1986;10:257-166.

21- Biaggio M, Godwin W. Relation of depression to anger and hostility constructs. Psychol Reports 1987;6:87-90.

22- Moore TW, Paolillo J. Depression: Influence of horelessness, Locus of control, hostility, and Length of treatment. Psychol Report 1987;54:875-881.

23- Riley WT, Treiber F, Woods M. Anger and hostility in depression. J Nerv Ment Dis 1989;177:668-674.

24- Vitaliano PP, Maiuro RD, Russo j, Mitchell ES, Carr J, Vancritters,R. A biopsychosocial model of medical student distress. J Behav Med 1988;11:311-331.

25- Antony MM, Brlow DH. Handbook of assessment and treatment planning for psychological disorder. New York, Guilford press. (2002)

26- Lovibond PF, Lovibond SH. The structure of negative emotional states: comparison of the depression anxiety stress scales (DASS) with the beck depression and anxiety inventories. Behave Res Ther 1995; 33:335-343.

27- Asgharimoghadam MA, Dibajnia P, Saed F, Zanganeh J. A Preliminary Validation of Depression Anxiety and Stress Scales (DASS) in non- clinical sample. Daneshvar Raftar J 2009;1(31):23-38.

28 Antony MM, Bielling Pj, Cox Bj, Enns MW, Swinson RP. Psychometric properties of the 42-item and 21-item version of the Depression and Anxiety Stress scales in clinical groups and community sample. Psychological Assessment (1998) 1th.

29- Brown TA, Chorpita BE, Korotitsch W, Brlow DH. Psychometric properties of the Depression Anxiety Stress scales (DASS) in clinical samples. Behav Res Ther 1997; 35:79-89.

30- Asgharimoghadam MA, Hakimirad E, Rezazadeh T. A Preliminary Validation of a Persian Version of the State-Trait Anger Expression Inventory-2 (STAXI-2) in a student Sample. Daneshvar Raftar J 2009; 28:1028-1032.

31- Moghaddasin M, Asgharimoghadam MA, Delavar A. The study confirmatory factor analysis of a Persian Version of the State-Trait Anger Expression Inventory-2 (STAXI-2) in a Clinical Sample. J EDUC MEAS 2011.

32-Turner J. On the Origins of Human Emotions: A Sociological Inquiry into the Evolution of Human Affect. Stanford, CA: Stanford University Press 2000.

33- Averill JR. Studies on Anger and Aggression: Implications for Theories of Emotion. Am Psychol 1983;38:1145-60.

34- Lemerise EA, Dodge K. The Development of Anger and Hostile Interactions. In: M. Lewis and J.M. Haviland (eds,). Handbook of Emotions 1993. pp. 537-46. New York: Guilford Press.

[Downloaded from pajoohande.sbmu.ac.ir on 2026-11-06]

35- Alexander FG, French TM. Studies in psychosomatic medicine, An approach to the cause and treatment of vegetative disturbances. New York: Ronald 1948.

36- White RB. Current psychoanalytic concepts of depression. In W.E. Fann, I.Karacan, A.D. Pokorny, & R.L. Williams (Eds). Phenomenology and treatment of depression (PP.127-141) New York: Spectrum.

37- Spielberger CD, Krasner SS, Solomon EP. The experience, expression and control of anger. In M.P. Janisse (Ed.) , Health psychology: Individual difference and stress 1988;90-180.

38- Bishop JB. The university counseling center: An agenda for the 1990's. J Couns Dev 1990;68:408-413.

[Downloaded from pajoohande.sbmu.ac.ir on 2026-11-06]